

İSLAM'IN PAYLAŞMA VE YARDIMLAŞMAYA VERDİĞİ ÖNEM

İnsan, toplumsal bir varlıktır ve hayatını sürdürebilmek için yardımlaşmaya ihtiyaç duyar. Toplumda herkes farklı sorumlulukları üstlenerek birbirini tamamlamaktadır. Yüce Allah'ın verdiği nimetleri ihtiyacı olanlarla paylaşarak bencillikten uzak durmak ve yarattıklarına karşı merhametli olmak her Müslüman için bir kulluk görevidir. Hz. Peygamber “*Müslüman Müslüman'ın (din) kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu düşman eline vermez (himaye eder). Her kim Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah da onun bir ihtiyacını giderir. Her kim de bir Müslüman'ın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun (bu iyiliği) sayesinde kıyamet sıkıntılarında bir sıkıntısını giderir. Her kim dünyada, bir Müslüman'ın (ayıbını) örterse Allah da kıyamet günü onun (ayıbını) örter.*” (Müslim, “Birr”, 58) buyurmuştur.

Müslüman paylaşmaya yakın çevresinden başlamalıdır. Bu konuda Yüce Allah, “**Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin...**” (Nisa suresi 36. ayet) buyurmaktadır.

İnsanlarla birlikte tüm canlıları merhametle korumak görevlerimiz arasındadır. Bununla ilgili Yüce Allah “**Bitkiler ve ağaçlar secde ederler. Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın.**” (Rahman suresi 6-8. ayetler) buyurmuştur. Hz. Peygamber de “*Merhametliler (var ya!)... Rahman, işte onlara merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündeki(ler) de size merhamet etsin.*” (Ebu Davud, “Edeb”, 58) buyurarak merhametin önemini vurgulamıştır.

İslam, insanın ve toplumun yararına olan işlerde yardımlaşmayı teşvik ederken, kötü ve zararlı işlerde iş birliği yapılmasını yasaklamıştır. Kur’an’da “**Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın!..**” (Bakara suresi 148. ayet) buyurularak insana ve topluma faydalı işlerde yarış tavsiye edilmiştir. Hiçbir iyilikte bulunamayan bir Müslüman'ın, başkalarına zarar vermemesinin bile sevap olduğu bildirilmiştir.

ZEKÂT VE SADAKA İBADETI

Zekât Müslümanlara Allah'ın (cc) bir emridir. Temizlenme, çoğalma, bereket gibi anlamlara gelen **zekât**, dinen zengin sayılan Müslümanların yılda bir kez mallarının belli miktarını ihtiyaç sahiplerine vermeleridir. Zekat akıllı, ergenlik çağına girmiş ve zengin Müslümanlara Allah'ın (cc) bir emridir. Yüce Allah **“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz...”** (Bakara suresi 110. ayet) buyurmaktadır. Hz. Muhammed (sav) de, **“İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, haccetmek ve ramazan orucunu tutmak.”** (Müslim, “İman”, 21) buyurarak zekâtın İslâm'ın beş şartından biri olduğuna işaret etmiştir.

İslam yardımlaşmayı sadece zekâtla sınırlamaz. Hz. Peygamber'in **“Her türlü malda zekâtta başka ödenmesi gereken haklar da vardır.”** (Tirmizi, “Zekât”, 27) hadisi bu hususu vurgulamaktadır. Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için yapılan her türlü harcamayı ifade eden **infak**, zengin veya fakir herkesin imkânı ölçüsünde yardımda bulunması demektir. Yüce Allah **“Ey iman edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın...”** (Bakara suresi 254. ayet) buyurarak infak etmenin önemine dikkat çekmiştir.

İslam'daki bir diğer yardımlaşma çeşidi de sadakadır. Doğru söz ve sözünde durmak anlamına gelen **sadaka** kavramı, Allah'ın (cc) rızasını kazanmak amacıyla yapılan hayırlı işlerin tamamı için kullanılmaktadır. Zekât sadece zenginlere ait bir sorumlulukken, infak ve sadaka bütün Müslümanları kapsar. Yüce Allah sadakayla ilgili **“Sadaka veren erkeklere ve sadaka veren kadınlara ve Allah'a güzel bir ödünç verenlere, verdiklerinin karşılığı kat kat ödenir ve onlara değerli bir mükâfat vardır.”** (Hadid suresi 18. ayet) buyurmuştur. Maddi yardımlar gibi manevi iyilikler de sadakadır. Hayvanlara su vermek, birine yol tarif etmek hatta gülümsemek bile sadakadır. Hz. Peygamber bununla ilgili **“Her iyilik/güzel iş bir sadakadır.”** (Buhari, “Edeb”, 33) buyurmuştur.

Sadaka çeşitlerinden biri de fitir sadakasıdır. Kelime anlamı olarak yaratılış, orucun açılması ve ramazan ayının sona ermesi anlamlarına gelir. Ramazan ayında bayramdan önce verilmesi gereken bu sadaka, kişinin sağlıklı olmasının ve ramazan orucunu tamamlamasının bir şükrüdür. Fitre olarak da bilinen bu sadakanın miktarı, veren kişinin bir günlük yemek masrafı kadardır. Özellikle de yakın çevredeki yoksullara verilmesi uygundur. Fitre miktarının alt sınırı her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından belirlenmektedir.

Kimler Zekât Vermelidir?

Bir kimsenin zekâtla yükümlü olabilmesi için bazı şartları taşıması gerekir. Bunlar; Müslüman olmak, malını dilediği gibi kullanma imkânına sahip olmak, akıl sahibi ve ergenlik çağına ulaşmış olmak, temel ihtiyaçlarını karşıladıktan ve varsa borçlarını ödedikten sonra nisap miktarı mala sahip olmaktır. Ayrıca bu malın üzerinden bir yıl geçmiş olmalıdır.

Zekâtı Verilmesi Gereken Mallar ve Nisap Miktarları

İslam'da temel ihtiyaçlar; yiyecek, içecek, barınma, giyim, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi giderleri kapsar. Bir Müslüman, kendisi ve ailesinden bakmakla yükümlü olduğu kimselerin temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geriye kalan malından zekâtını verir.

İslam'a göre zengin sayılabilmek ve mali ibadetleri yerine getirebilmek için belirlenen alt limit ölçüsüne **nisap** denir. Zekâtı verilmesi gereken malların nisap miktarları:

- Altının nisap miktarı 80,18 gramdır. Ticaret malı ve paranın da 80,18 gram altının değerine ulaşması gerekir. Bunların zekâtı kırkta bir (%2,5) oranında verilir.
- Küçükbaş hayvanlarda nisap kırk hayvandır. Kırktan yüz yirmiye kadar bir koyun zekât verilir.
- Büyükbaş hayvanlardan siğir ve mandada nisap otuzdur ve otuz hayvan için iki yaşında bir buzağı zekât olarak verilir.
- Beş deve için bir koyun zekât verilir
- Toprak ürünlerinin zekâtına **öşür** denir. Öşür; sulama, gübreleme gibi masraflar yoksa onda bir, varsa yirmide bir oranında verilir.
- Madenlerde ise çıkan madenin beşte biri (%20) oranında zekât verilir.

Zekât kimlere verilir?

Zekât verilecek kimseler Kur'an'da Tevbe suresinin 60. ayetinde açıklanmıştır. Zekât; yoksullara, düşkünlere, zekât memurlarına, kalbi İslam'a ısındırılacak olanlara, özgürlüğü elinden alınmışlara (kölelere), borçlulara, Allah (cc) yolunda olanlara ve yolda kalmışlara verilmelidir.

Yoksullar: Nisap miktarından daha az malı olan muhtaç kimselerdir.	Köleler: Özgürlüğü elinden alınmış kimselerdir.
Düşkünler: Hiçbir malı veya geliri bulunmayan zor durumdaki kimselerdir.	Borçlular: Borçlu olup nisap miktarından daha az malı olan kimselerdir.
Zekât toplayan memurlar: Devlet adına zekât toplamakla görevli kimselerdir.	Allah (cc) yolunda olanlar: İslam'ın yayılması ve öğretilmesi için çaba gösteren kimselerdir.
Gönülleri İslam'a ısındırılacak olanlar: Müslüman olmadığı halde İslam'a ısındırılmak istenen kimselerdir.	Yolda kalanlar: Memleketinden uzakta bir nedenden dolayı parasız ve çaresiz kalan kimselerdir.

ZEKÂT VE SADAKANIN BİREYSEL VE TOPLUMSAL FAYDALARI

Zekât ve sadaka, İslam'da hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük öneme sahip ibadetlerdir. Bu ibadetler, Müslümanları bencillik ve cimrilikten arındırarak gerçek iman duygusunu tatmalarını sağlar. Sahip olduklarının şükrünü yerine getiren kişi, Allah'ın (cc) sevgisini kazanır. Malı da bereketlenir. Ayrıca, ihtiyaç sahiplerine yardım ederek çevresinde sevilen bir kişi olur. Kur'an'da, malını Allah (cc) yolunda harcayanların ahirette mükâfatlandırılacağı bildirilmiştir.

Allah (cc), Müslümanlardan sevgi ve merhametle birbirine kenetlenen bir toplum inşa etmelerini ister. Hz. Peygamber, her Müslüman'ın elinden geldiğince başkalarına yardım etmesini tavsiye eder. Zekât, infak ve sadaka bu dostluk ve kardeşlik temelli toplumun temel değerlerindedir.

Zekât, zenginlerin ihtiyaç sahiplerini gözetmesini sağlayarak toplumsal birlik ve beraberliği güçlendirir. Böylece fakirlikten ve sosyal adaletsizlikten doğabilecek sorunların önüne geçilir.

İnfak, Müslümanlara Allah (cc) için fedakârlık yapma bilinci kazandırır. Bu bilinç toplumsal kurumlarımızı, âdet ve geleneklerimizi de etkileyerek infak kültürünün yaygınlaşmasını sağlar. Bayramlarda harçlık vermek, ramazanda iftar düzenlemek gibi davranışlar bu kültürün yansımalarıdır. Ülkemize sığınan göçmenlere halkımızın gösterdiği merhamet ve yardımseverlik de infak kültürünün bir yansımasıdır.

Sadakayıcırie kişinin ölümünden sonra da sevap kazandıran kalıcı hayırlardır. Hz. Peygamber "İnsan ölünce üç şey dışında ameli kesilir: Sadakayıcırie (faydası kesintisiz sürüp giden sadaka), kendisinden faydalanılan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat." (Müslim, "Vasiyyet", 14) buyurmuştur. Bu nedenle Müslümanlar okul, hastane, çeşme ve yol yaparak, ağaç dikerek sadakayıcırie bırakırlar.

İslam'a göre vakıf, helal malları Allah'ın (cc) rızası için toplumun kullanımına sunan hayır kurumudur. Kur'an'da "Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz..." (Al-i İmran suresi 92. ayet) buyurularak bu kurumlar teşvik edilmiştir. Hz. Peygamber Medine'deki arazilerini vakfederek Müslümanlara örnek olmuştur. Günümüzde birçok cami, hastane ve okul Yüce Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla vakıf yoluyla inşa edilmiştir.

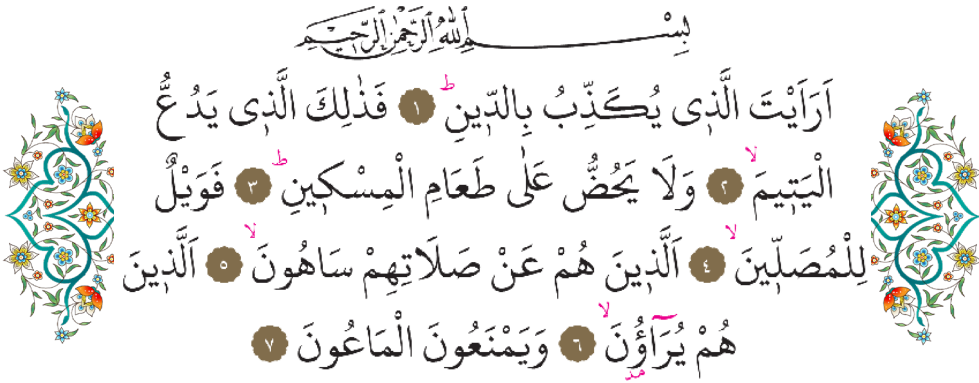
BİR PEYGAMBER TANIYORUM: HZ. ŞUAYB

Hiz. Şuayb, Medyen halkına gönderilmiş bir peygamberdi. Medyen önemli bir ticaret merkeziydi. Halkı da ticarete hile yaparak haksız kazanç elde ediyordu. Hiz. Şuayb "Ey kavmim ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. İnsanların eşyalarını (mallarını ve haklarını) eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın. Eğer inanan kimselerseniz Allah'ın bıraktığı helal kazanç sizin için daha hayırlıdır. Ben sizin başınızda bir beççi değilim." (Hud suresi 85-86. ayetler) diyerek onları ticarete dürüst olmaya davet etti. Ancak Medyen halkı menfaatlerini kaybetme korkusuyla Hiz. Şuayb'ın çağrısını reddetti, ona karşı düşmanca bir tavır aldı. Hiz. Şuayb'ın, geçmiş kavimlerin başına gelen felaketleri hatırlatan uyarılarını da dikkate almadılar ve Yüce Allah onları azapla cezalandırdı. Hiz. Şuayb ve ona inananlar ise Allah'ın (cc) yardımıyla kurtuluşa erdi.

İslam ticarete doğruluk ilkesine büyük önem verir. Kur'an-ı Kerim'de "Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman, tam ölçerler. Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp yahut tartıp verdikleri zaman eksik ölçüp tartarlar. Onlar, büyük bir gün; insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?" (Mutaffifin suresi 1-6. ayetler) buyurulmuştur. Hiz. Şuayb'ın kavmiyle olan mücadelesi de Müslümanlara ölçü ve tartıda hile yapmamayı ve ticarete inançlarına uygun şekilde dürüstlüğü öğreten önemli bir örnektir.

BİR SURE TANIYORUM: MAUN SURESİ VE ANLAMI

Maun suresi Mekke'de inmiştir ve 7 ayettir. Maun, yardım ve zekât demektir. Bu surede yetimlere, yoksullara kötü davranıp merhamet etmeyen, bencil ve onları doyumaya teşvik etmeyen kimseler kınanmıştır. Namaz kılmalarına rağmen, namazı gösteriş için kılan ve hayra engel olanlar şiddetle eleştirilmiştir. Bu sureden, insanın ibadetlerinde samimi olması ve iyilik yaparak yardımlaşması gerektiği anlaşılmaktadır.

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Eraeytellezî yükezzibü biddîn
2. Fezâlikellezî yedu'ulyetîm
3. Velâ yeħuddu alâ taâmilmiskîn
4. Feveylülil musallin
5. Ellezînehüm an salâtihim sâhûn
6. Ellezînehüm yürâûne
7. Veyemneûnel mâûn

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı!
- 2-3. İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir.
4. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki,
5. Onlar namazlarını ciddiye almazlar.
6. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.
7. Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.